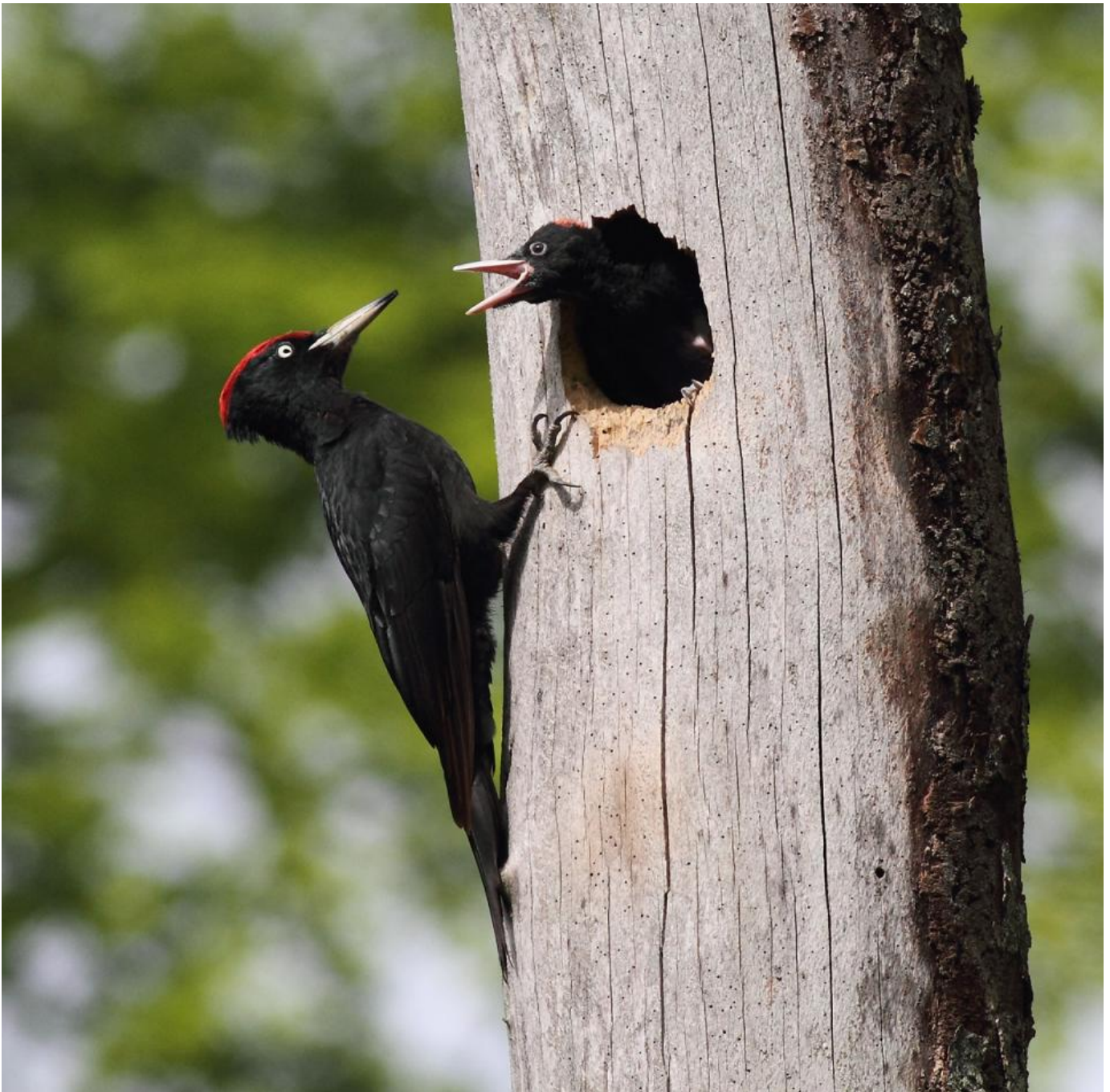

DOF - Dansk Ornitologisk Forening

Sortspættens redetræer reddes med GPS

Redetræer skal beskyttes mod at blive fældet af hensyn til sjældne skovfugle som sortspætte og huldue samt rovfugle. Men det kræver, at redetræer kan slippe for motorsaven. Derfor har frivillig i DOF Østjylland i fire år markeret redetræer i de østjyske skove med GPS.

Sortspættens redehuller er vigtige for både sortspætten og for andre af skovens fugle. Derfor er det meget vigtigt, at de træer, den hugger huller i, slipper for motorsaven. Det kan ornitologers mærkning med GPS være med til at sørge for. Foto: Per Ekberg/DOF Nordsjælland

Det redder mange af skovens vigtige redetræer fra saven til gavn for både truede skovfugle og mere almindelige skovfugle, når vi fuglekiggere finder sortspætters og rovfugles redetræer og mærker dem af med GPS, så skovens forvaltere kan se, at et træ ikke skal fældes.

Og så er det et arbejde, som gør det muligt at kombinere fuglekiggen med at beskytte fugle. Og det er der brug for.

Bo Ryge Sørensen fra DOF Østjylland forklarer her, hvorfor DOF Østjylland og han har valgt at engagere sig i det vigtige arbejde og har brugt time efter time på at mærke de vigtige redetræer af i østjyske skove.

Hvorfor synes du og DOF Østjylland, det er så vigtigt at GPS-afmærke redetræer, at I vil bruge tid på det?

Moderne skovdrift efterlader kun få gamle hule træer, hvilket kan påvirke tilstedeværelsen af hulrugende fuglearter i en negativ retning.

Ved at afmærke træer med sortspættehuller skabes der gode muligheder for, at disse arter kan finde egnede naturlige redehuller og ynglelokaliteter. Flere af vores rovfuglearter bruger skoven til deres reder.

Uforstyrrethed og store kraftige træer er derfor af afgørende betydning for disse arter. Generelt er en afmærkning og viden om disse træers placering derfor vigtig for den biologiske mangfoldighed i skovene.

Det er for sent, når først skovningsmaskinen holder foran redetræet.

Samtidig vil en sådan kortlægning og registrering givetvis være af offentlig interesse, som følge af en bedre beskyttelse af disse arter, og dermed en større oplevelsesværdi for de fugleinteresserede i særdeleshed og for skovgæsten i almindelighed.

Hvad synes du, læserne skal have ud af at læse, at I har gjort det?

Jeg håber, at artiklen vil kunne medvirke til at skærpe interessen for skovens fugleliv, og at man som læser vil kunne forstå, at den indsats, der gøres med GPS-registrering af disse træer, har til formål at bevare og forbedre levevilkårene og dermed sikre tilstedeværelsen for en række fuglearter, som i dag er trængt p.g.a. den moderne skovdrift.

Det gælder jo især de hulrugende arter, hvoraf flere i dag er at betragte som truede skovfugle bl.a. som følge af manglende redehuller. En mangel, der jo ofte kompenseres ved opsætning af redekasser i skovene.

Artiklen fortsætter efter foto.

Boliger til skovens andre fugle, udhakked af sortspætten. De forladte redehuller bruges af andre arter til at yngle i. Foto: Bo Ryge Sørensen

Hvad kræver det af jer ornitologer at gøre det?

Tid og tålmodighed og et indgående kendskab til skovene.

Hvilken forskel mener I, det har gjort for fuglene i jeres område?

Der foreligger ingen specifikke undersøgelser af, hvilken forskel det har gjort for fuglene i vores område.

Det, jeg har kunnet konstatere på mine mange ture i felten og som kvadratansvarlig i Atlas III-projektet, er, at bevaringen/beskyttelsen af de mange træer med sortspættehuller, som findes her i området, synes at have stor betydning for bestanden af hulduer, som benytter disse træer til yngel. Foruden sortspætten, som gerne genanvender sine redehuller, er også fuglearter som blåmejse, musvit, stær, spætmejsse, grønspætte og natugle registreret som "brugere" af disse huller.

Og forhåbentligt inden så længe perleuglen, som yngler umiddelbart vest for området. I øvrigt anvendes sortspættehullerne også som overnatningshuller i vinterhalvåret.

Hvorfor er det overhovedet nødvendigt at redde redetræer på denne måde, og hvad mener I om det, der ligger til grund for det?

Hvis ikke man sikrer disse træer den bedst mulige beskyttelse, risikerer man at de bliver fældet i forbindelse med de skovningsplaner, som årligt gennemføres i både de stats-, og privatejede skove. Ikke nødvendigvis, fordi man bevidst fælder træer med sortspættehuller eller rovfuglereder, men fordi det sker utilsigtet, og fordi man ikke præcist kender til placeringen af træerne.

Hvilken garanti har man for, at de afmærkede træer får lov at blive stående?

Der findes ingen garanti for, at et afmærket træ kan blive fældet ved en fejl. Men ved at mærke træerne samtidig med at GPS-registreringen af disse overføres til skovdistriktets digitale skovkort, de såkaldte "Pas på kort" minimeres muligheden væsentligt for en utilsigtet fældning af disse træer. Ikke mindst fordi, de digitale skovkort med de GPS-registrerede træer, i forbindelse med skovning i et givet område, overfører til skovningsmaskinens computer så maskinføreren på skærmen kan se, hvilke træer der er beskyttede og derfor ikke må fældes.

Dertil kommer, at Naturstyrelsen er forpligtiget til at varetage andre interesser end de forstlige, herunder det fugleliv som er tilknyttet de statsejede skove. Men også flere af de privatejede skove har i dag, udover de forstlige, et langt mere nuanceret natursyn end det var tilfældet tidligere. Det gælder også for det privatejede skovdistrikt, som jeg sidste år indledte et GPS-samarbejde med.

Hvordan gør man?

Fra begyndelsen af 1980'erne deltog jeg, sammen med Hans Christensen, (artsvalidator for sortspætten i Atlas III) i et 12-årigt ringmærkningsprojekt, hvor vi fulgte sortspættens indvandrings- og etableringsfase i Jylland og især skovene i Det Midtjyske Søhøjland. Det er den viden, der i dag danner baggrund for GPS-registreringen af træer med sortspættehuller, da jeg ved, i hvilke områder de skal eftersøges.

Sortspættebestanden er her i området primært knyttet til ældre og gamle bøgebevoksninger, og det er således disse områder, der danner baggrund for mine registreringer af træer med sortspættehuller.

Samtidig gennemgås disse bevoksninger for træer med rovfuglereder, der også eftersøges i diverse træer, især ældre nåletræbevoksninger.

Konkret er min fremgangsmåde den, at jeg ved undersøgelsen af et område, starter med at gå hele vejen rundt langs yderkanten af bevoksningen. Derefter går bevoksningen igennem på langs og tværs gennem den midterste del af bevoksningen. Når jeg har fundet et træ med sortspættehuller eller rovfuglerede anbringes GPS'en ved træet fod, hvorefter den i henter de nødvendige data om træets position i skoven.

Artiklen fortsætter efter videoen

SE VIDEO: Oplev sortspætte fodre sine unger

[video:https://youtu.be/_cK2_S_jfVM]

[LÆS OGSÅ: Sjældne ynglefugle er i farezonen i danske skove](#)

Fakta om registreringen

Bo Ryge Sørensen har alene og uden hjælp fra andre ornitologer, stået for GPS-registreringen på både de stats- og privatejede skovområder. DOF-Østjylland har via projektmidler finansieret indkøb af GPS'en.

Derfor blev projektet besluttet

I 2013 blev det på et møde mellem Naturstyrelsen, Søhøjlandet og DOF-Østjylland besluttet, at iværksætte en GPS-kortlægning af de sjældne og hensynskrævende fuglearter i de skove som forvaltes og drives af Naturstyrelsen, Søhøjlandet .

Beslutningen blev truffet, efter nogle forudgående møder mellem DOF-Østjylland og Naturstyrelsen, hvor vi bl.a. drøftede en sikring af redesteder for rovfugle, ugler, spætter og arter som især var knyttet til sortspættens huller, f.eks. hulduen.

Formålet er at kortlægge redetræer

GPS-projektet har til formål, at kortlægge ynglelokaliteter og redetræer for en række udvalgte arter som sortspætte, huldue, nøddekrige, perleugle, st. hornugle, musvåge, hvepsevåge, duehøg, rød glente, fiskeørn og havørn på styrelsens arealer .

Fiskeørn, rød glente og havørn bruger især skoven og store kraftige træer med gode indflyvningsforhold til redeplacering. Kendskab til og viden om disse reders placering kan skabe den uforstyrrelse og ro som er af

afgørende betydning for disse arter. Men også musvåge, duehøg og hvepsevåge foretrækker skoven og store træer til redeplacering, hvorfor viden om disse reders placering også er betydning for disse arter.

Generelt er det ønskeligt, at sikre samtlige af de i skovende forekommende rovfuglearters redetræer bedst muligt, så de ikke fældes i skovningssæsonen. Sortspætten udmejsler flere huller end den selv bruger. Udover at sortspætten genbruger sine redehuller og huller til overnatning, er hulduen, her i området udelukkende fundet ynglende i træer med sortspættehuller

Sådan foregår GPS-mærkningen

En præcis stedfæstelse af disse arters redetræer og ynglelokaliteter kræver en nøjagtig angivelse af redetræernes placering med det formål, at sikre arterne bedst muligt imod fældning, når der foretages skovning på arealerne. arealdriften. I forbindelse med GPS-registreringen markeres træerne med et rødt cirkelformet mærke i terrænhøjde m.h.p., at disse kan ses med det blotte øje af skovningsholdene i skovningsperioden.

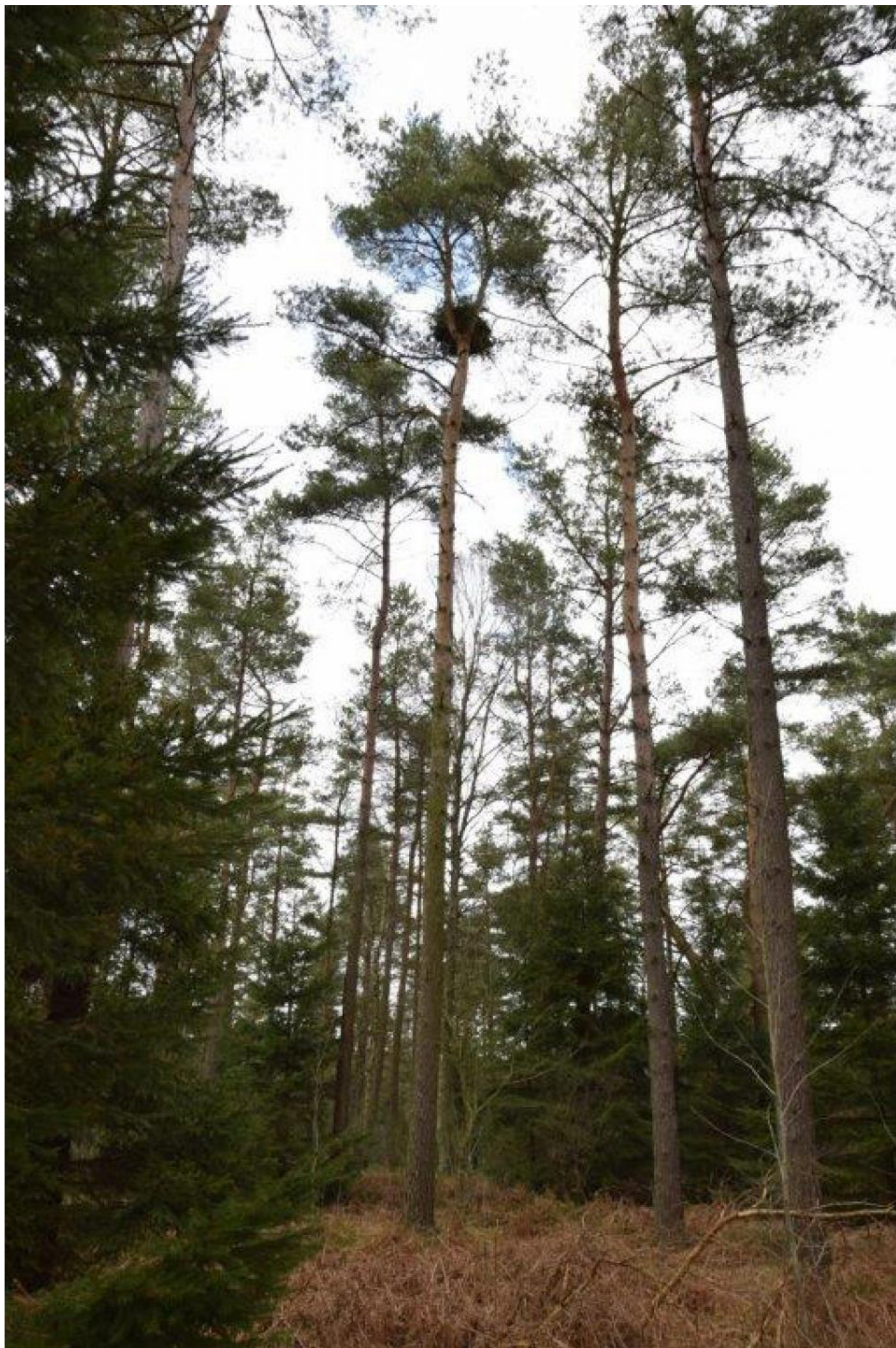
De indsamlede GPS- data overføres efterfølgende til Naturstyrelsen, Søhøjlandets kortansvarlige medarbejder, der plotter træernes placering ind på skovdistriktets såkaldte "Pas på" kort m.h.p., at sikre de registrerede lokaliteter og træer mod utilsigtede indgreb bl.a. i forbindelse med udførelsen af drifts- og skovningsplaner.

Med den igangværende registrering, er fokus specifikt rettet mod træer med sortspættehuller. Dette skyldes, at disse træer er af stor betydning for en række skovtilknyttede og hulrugende/brugende arter som egern, skovmår, natugle, huldue, forskellige arter af flagermus samt sjældne og fåtallige arter som hvinand og perleugle. Disse træer er således af stor betydning for den biologiske mangfoldighed i skovene.

I vinterhalvåret 2013/2014 indledtes GPS-registreringen, som i første omgang blev koncentreret omkring de bevoksninger, der i hugstplanen var udset til udtynding, primært ældre og gamle bøgebevoksninger og hvad der måtte være af træer med sortspættehuller og rovfugleredetræer i disse områder. En registrering der viste sig at være langt mere tidskrævende og omfattende end først antaget.

Ikke mindst og især fordi flere af de undersøgte bevoksninger var beliggende i et stærkt kuperet terræn og meget tætte bevoksninger med opvækst af selvforrynget bøg, som i høj grad vanskeliggjorde arbejdet.

Artiklen fortsætter efter foto.

Dette træk skal reddes fra motorsaven, da en rovfuglerede ofte bliver brugt år efter år. Foto: Bo Ryge Sørensen

Mange redetræer blev registreret

I vinterhalvåret 2013/2014 blev der registreret 14 træer med sortspættehuller og fire træer med rovfuglereder.

Efter undersøgelser i vinterhalvåret 2014/2015 fandtes yderligere 79 træer med sortspættehuller og 7 træer med rovfuglereder og med de undersøgelser der fandt sted i vinterhalvåret 2015/2016 blev der fundet endnu 47 træer med sortspættehuller samt 9 rovfugleredetræer.

Siden undersøgelserne blev startet i vinterhalvåret 2013/2014 er der således blevet GPS-registreret i alt 140 med sortspættehuller og 20 træer med rovfuglereder. I Naturstyrelsen, Søhøjlandets skove er samtlige træer med sortspættehuller fundet i bøg. Træer med rovfuglereder er registreret i rødgran, lærk, douglas, alm. ædelgran og bøg.

I 2015 blev der fra det privatejede skovdistrikt Salten Langsø Skovadministration givet tilladelse til en lignende GPS-registrering af træer med sortspættehuller og træer med rovfuglereder. Registreringen finder udelukkende sted i de skove, som ligger umiddelbart nord og syd for Salten Langsø.

SLS's skove drives efter de danske retningslinjer for PEFC-certificering. De overordnede retningslinjer for certificeringen indebærer en bæredygtig og naturnær skovdrift og går bl.a. ud på, at bevare og vedligeholde skovenes dyre- og planteliv f.eks. ved at beskytte sjældne planter- og dyrearter, udlægge urørt skov samt efterlade dødt træ til insekter og fugle.

GPS-registreringen her, synes således at være i god overensstemmelse med den naturvenlige skovdrift som praktiseres på distriktet.

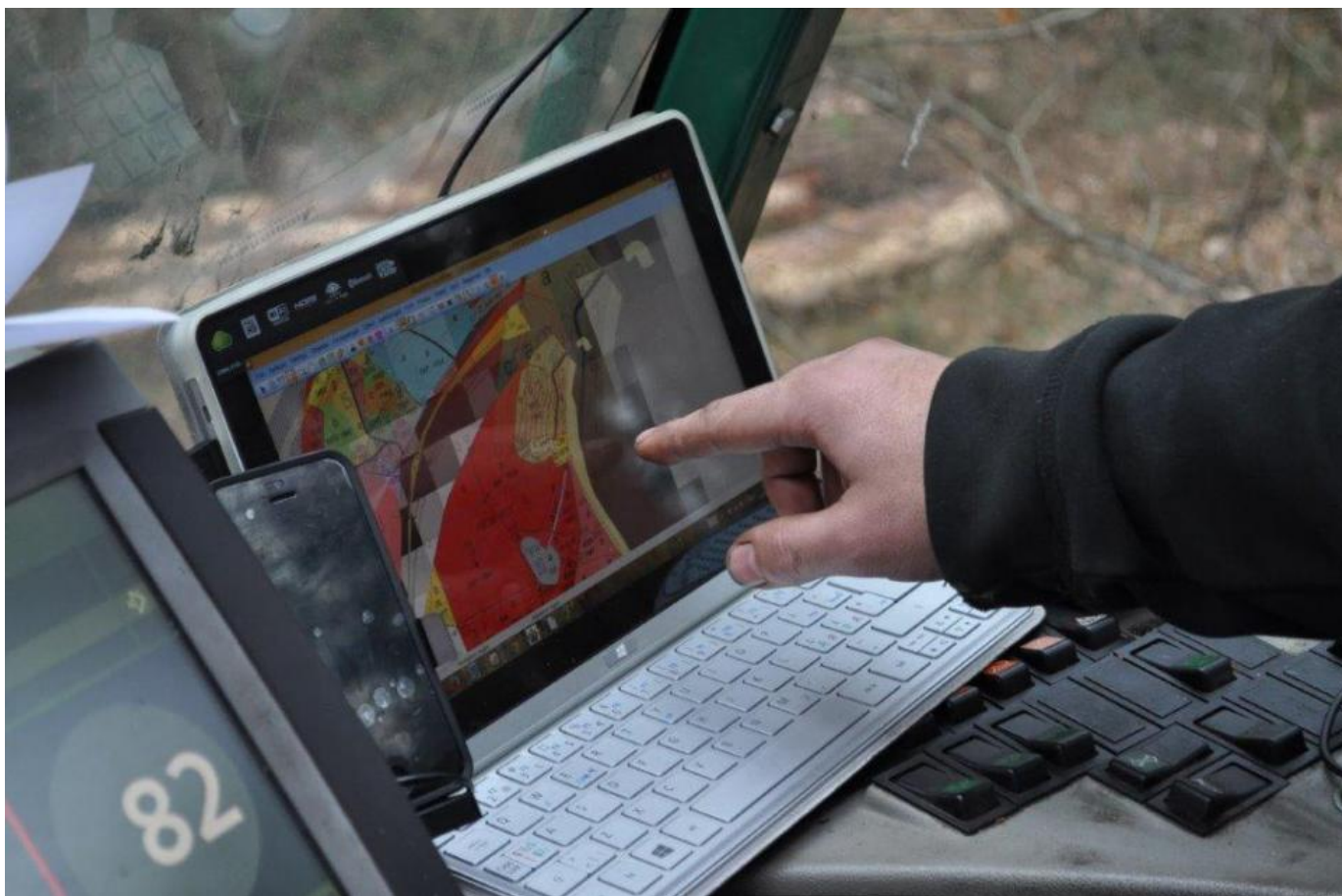
I marts 2015 påbegyndte GPS-registreringen på Salten Langsø Skovadministrations skove.

For nuværende er der således registreret i alt 30 træer med sortspættehuller og 7 træer med rovfuglereder. Også her, er samtlige træer med sortspættehuller fundet i bøg, mens træer med rovfuglereder omfatter træarter som lærk, skovfyr og bøg.

SLS er p.t. i gang med at skifte it/kortsystem og fremadrettet kommer de indsamlede GPS-data til at indgå i et kortsystem som ligner det, der anvendes hos Naturstyrelsen, sammen med biodiversitetsarealer i PEFC, § 3-arealer og nøglebiotoper fra de såkaldte grønne driftsplaner.

GPS-registreringen på Naturstyrelsen, Søhøjlandets skove og skove som drives af SLS vil fortsætte i de kommende år.

Tak til Naturstyrelsen Søhøjlandet og især skovfoged Thorbjørn Nørgård og biolog Henriette Bjerregaard for det gode samarbejde. Også tak til Salten Langsø Skovadministration og især skovrider Niels Dalsgaard Jensen og skovfoged Michael Lehrmann samt de respektive skovejere for deres imødekommenhed og samarbejde.

Kort, der viser GPS-mærkede redetræer, når skovarbejderne skal fælde træer til salg. Foto: Henriette Bjerregaard, biolog

 Dato:
02. 01. 2017

 Skrevet af:
Bo Ryge Sørensen DOF Østjylland

 Fotos af:
Per Ekberg
Bo Ryge Sørensen DOF Østjylland

 Emner:
DANSKE YNGLEFUGLE

 Tags:
FUGLEBESKYTTELSE, REDETRÆER, SORTSPÆTTE